



Brüssel, 26. veebruar 2026
(OR. en)

6665/26

SOC 101
JEUN 28
EDUC 58
ECOFIN 244
ANTIDISCRIM 16
FREMP 67
COHOM 38

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Eelnõu: nõukogu järeldused „Investeerimine lastesse: laste heaolu ja sotsiaalse kaasatuse suurendamine ning laste vaesuse vastu võitlemine Euroopa Liidus“ – <i>Heakskiitmine</i>

1. Eesistujariik on ette valmistanud nõukogu järelduste eelnõu teemal „Investeerimine lastesse: laste heaolu ja sotsiaalse kaasatuse suurendamine ning laste vaesuse vastu võitlemine Euroopa Liidus“.
2. Sotsiaalküsimuste töörühm analüüsis järeldusi 8. jaanuaril, 30. jaanuaril ja 23. veebruaril 2026.
3. Käesoleva märkuse lisas esitatud eelnõu teksti suhtes on jõutud põhimõttelisele kokkuleppele.
4. Alaliste esindajate komiteel palutakse edastada käesoleva märkuse lisas esitatud järelduste eelnõu tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogule 9. märtsi 2026. aasta istungil heakskiitmiseks.

Investeeringimine lastesse: laste heaolu ja sotsiaalse kaasatuse suurendamine ning laste vaesuse vastu võitlemine Euroopa Liidus

Nõukogu järelduste eelnõu

TULETADES MEELDE, ET:

1. **laste heaolu tunnustamine ELi valdkonnaülese prioriteedina tähendab** süstemaatilist **investeeringimist lastesse ja laste õiguste edendamist** – nagu on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 24, mida kohaldatakse ELi institutsioonide, organite ja asutuste suhtes, samuti liikmesriikide suhtes üksnes juhul, kui nad rakendavad ELi õigust – kõigis ELi meetmetes sellistes valdkondades nagu tervishoid, sotsiaalne kaasatus, haridus ja lastekaitse, kooskõlas ELi pädevusega. Muu hulgas sotsiaal-, territoriaal-, haridus-, majandus-, digi-, kliima- ja keskkonnapoliitikaga saab oluliselt parandada laste elu ja tulevikuväljavaateid ning tuua põlvkondadest kasu tervisele, heaolule, majandusele ning lõppkokkuvõttes meie ühiskonnale ja demokraatiale. Sellise tervikliku lähenemisviisiga asetatakse iga laps kindlalt Euroopa kestliku, kaasava ja tulevikku suunatud arengukava keskmesse;
2. kõik ELi liikmesriigid on ratifitseerinud **Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni lapse õiguste konventsiooni**, mille artiklis 27 tunnustatakse iga lapse õigust elatustasemele, mis vastaks tema kehalisele, vaimsele, hingelisele, kõlblisele ja sotsiaalsele arengule, ning see suunab jätkuvalt ELi tegevust laste heaolu edendamiseks ja kaitsmiseks eri poliitikavaldkondades. See kohustus on võetud ka ELi ja selle liikmesriikide poolt ratifitseeritud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga, millega tagatakse puuetega lastele võrdsed õigused ja võimalused;

3. **Euroopa Liit jätkab ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 ja selle kestliku arengu eesmärkide rakendamist.** Tegevuskava keskmes on võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise, soolise võrdõiguslikkuse, vaesuse kaotamise ning vägivallast ja laste eksploateerimisest hoidumise põhimõtted, et edendada igas vanuses inimeste heaolu ja tagada, et iga laps kasvab üles väärikates tingimustes;
4. **Euroopa sotsiaalõiguste samba 11. põhimõtte kohaselt on lastel õigus kaitsele vaesuse eest ja ebasoodsatest oludest pärit lastel on võrdsete võimaluste suurendamiseks õigus erimeetmetele.** Vaesus jätab lapsed sageli ilma võrdsest juurdepääsust kaasavatele haridusvõimalustele, juurdepääsust alusharidusele ja lapsehoiule, juurdepääsust tervishoiu- ja sotsiaalteenustele, piisavale toidule ja eluasemele, peretoetusest, lastekaitsest ja juurdepääsust teabele. Peamine väljakutse on murda põlvest põlve edasikanduvate ebasoodsate olude ja vaesuse nõiaring;
5. **Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas** on sätestatud ELi kolm peamist eesmärki, mida Euroopa Ülemkogu tervitas, sealhulgas vaesuse vähendamise eesmärk: 2030. aastaks tuleks vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste arvu vähendada 2019. aasta tasemega võrreldes vähemalt 15 miljoni võrra. Tegevuskavas seatakse ka eesmärk, et vähemalt viis miljonit nendest inimestest peaksid olema lapsed. Selle kogu ELi hõlmava eesmärgi saavutamisele kaasaaitamiseks kehtestasid kõik liikmesriigid riiklikud vaesuse vähendamise eesmärgid. 21 liikmesriiki seadsid ka täiendavad eesmärgid laste vaesuse vähendamiseks. Laste vaesust käsitleva ja ELi poolt 2030. aastaks seatud eesmärgi saavutamiseks on vaja teha täiendavaid edusamme, kuna vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste arv 2024. aastal veidi suurenes võrreldes 2019. aastaga;

6. **nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitus (millega luuakse Euroopa lastegarantii) eesmärk on ennetada abivajavate laste sotsiaalset tõrjutust ja selle vastu võidelda** ning murda vaesuse edasikandumise nõiaring. Selles soovitatakse liikmesriikidel kooskõlas oma riikliku pädevusega tagada abivajavatele lastele¹ tegelik ja tasuta juurdepääs kvaliteetsele alusharidusele ja lapsehoiule, haridusele ja koolipõhisele tegevusele, tervishoiule, vähemalt ühele tervislikule einele igal koolipäeval ning tegeliku juurdepääsu tervislikule toitumisele ja korralikule eluasemele;
7. **komisjoni vastu võetud ELi lapse õiguste strateegia** eesmärk on tagada laste õiguste kaitse ja edendamine kõigis ELi ja liikmesriikide poliitikavaldkondades. Selles keskendutakse muu hulgas järgmisele: kõigi laste õigus kaitsele, osalemisele ja heaolule ning lastele juurdepääsu tagamine põhiteenustele ilma igasuguse diskrimineerimiseta. Lõimides lapse õiguste perspektiivi kõigisse ELi meetmetesse, sealhulgas ülemaailmselt, võttes samal ajal arvesse lapse parimaid huve, keskendutakse strateegias eelkõige laste sisulisele, ea- ja arengukohasele osalemisele nende elu mõjutava poliitika kujundamises, laste vaesuse vähendamisele, võrdsete võimaluste edendamisele, laste kaitsmisele igasuguse vägivalla eest², lapsesõbraliku õigusemõistmise edendamisele ning laste kaitsmisele ja võimestamisele ning nende digiühiskonnas osalemise edendamisele. Laste heaolu tunnustamine nõuab ka laste kaitsmist käimasolevate konfliktide ja nende tagajärgede eest, mis ei mõjuta mitte ainult otseselt konfliktist puudutatud lapsi, vaid ka neid, kes on selliste sündmuste tunnistajaks ning tunnevad hirmu ja ebakindlust tuleviku suhtes;

¹ Euroopa lastegarantiiis palutakse liikmesriikidel abivajavad lapsed kindlaks teha, võttes arvesse konkreetseid ebasoodsaid tingimusi, milles viibivad eelkõige: a) kodutud või väga halbades tingimustes elavad lapsed; b) puuetega lapsed; c) vaimse tervise probleemidega lapsed; d) rändetaustaga või etnilisse vähemusse kuuluvad lapsed, eelkõige romad; e) asendushooldusel, eriti hoolekandetasutusel viibivad lapsed; f) ebakindlates perekondlikes oludes elavad lapsed.

² Üksikasjalikum teave komisjoni soovitusel integreeritud lastekaitse süsteemide kohta laste parimatest huvidest (aprill 2024).

8. **nõukogu 8. detsembri 2022. aasta soovitus, mis käsitleb alusharidust ja lapsehoidu (Barcelona eesmärgid 2030. aastaks)**, esitatakse laste alushariduses ja lapsehoius osalemise määra eesmärgid, mis tuleb saavutada 2030. aastaks, ning soovitatakse liikmesriikidel võtta meetmeid, millega tagada kättesaadav, kaasav, taskukohane ja kvaliteetne alusharidus ja lapsehoid, ning astuda vajalikud sammud, et kaotada alushariduses ja lapsehoius osalemise lõhe vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste ja laste üldpopulatsiooni vahel. Soovitus tuleb ka meelde, kui oluline on lapse heaolu ja arenguga kooskõlas oleva lapsehoiu kättesaadavus, mis võimaldab mõlemal vanemal osaleda tööturul ning katab ka piisavalt tasustatud või hüvitatud vanemapuhkuse lõppemise ning alusharidusele ja lapsehoiule seadusliku õiguse tekkimise vahelise perioodi, aidates vähendada soolist palgalõhet ja toetada üksikvanemaga leibkondi;
9. **ELi lapse õiguste strateegiat käsitlevate nõukogu 9. juuni 2022. aasta järelduste eesmärk** on parandada laste kaitset ja tagada kõigi laste õiguste järgimine. Õpiedu saavutamise teid käsitleva nõukogu 28. novembri 2022. aasta soovitus eesmärk on edendada paremaid ja võrdsemaid haridustulemusi, vähendades varakult haridussüsteemist lahkumist, parandades akadeemilisi saavutusi ja edendades heaolu koolis;
10. **nõukogu 27. mai 2025. aasta järeldustes laste ja noorukite vaimse tervise edendamise ja kaitsmise kohta digiajastul** kutsutakse liikmesriike ja komisjoni üles paremini kaitsma laste ja noorukite vaimset ja füüsilist tervist, edendades digivahendite ohutut ja tervislikku kasutamist ning luues tervislikuma, ohutuma ja eakohasema digikeskkonna,

TÕDEDES, ET:

11. **oma 2025. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus** rõhutas president Ursula von der Leyen tungivat vajadust ambitsioonika Euroopa vaesusevastase strateegia järele, milles esitatakse kava vaesuse kaotamiseks 2050. aastaks ja mida toetab tugev Euroopa lastegarantii laste kaitsmiseks vaesuse eest;
12. **tulevases ELi vaesusevastases strateegias peaks järgima terviklikku lähenemisviisi** ja see peaks olema peamine vahend vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse nõiaringist väljamurdmiseks ning toetama liidu 2030. aasta peamise eesmärgi saavutamist, austades samal ajal täielikult subsidiaarsuse põhimõtet ning selle eesmärgi saavutamiseks kasutatavate riiklike süsteemide ja lähenemisviiside mitmekesisust, samuti komisjoni eesmärki aidata kaotada vaesus 2050. aastaks. Kõnealune strateegia peaks koos Euroopa lastegarantii tugevdamisega mängima olulist rolli laste heaolu edendamisel, tegeledes elutsükli põhise lähenemisviisi abil ka laste vaesuse algpõhjustega, tunnistades vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse mitmemõõtmelist olemust, tugevdades sotsiaalset kaasatust ning edendades liidu pühendumust võrdõiguslikkusele ja sotsiaalsele õiglusele, tunnistades, et laste vaesuse puhul on vaja lisaks üldistele vaesusega seotud meetmetele võtta ka sihipäraseid lastele suunatud meetmeid;
13. **kuigi alates Euroopa lastegarantii vastuvõtmisest 2021. aastal on laste võrdseid võimalusi edendavate poliitikameetmete rakendamisel tehtud edusamme**, eelkõige tänu reformidele alushariduse ja lapsehoiu valdkonnas ning koolitoidu pakkumisele, on kõigi laste, eelkõige abivajavate laste toetamiseks vaja teha veel rohkem jõupingutusi;
14. alusharidus ja lapsehoid on haridussüsteemi esimene etapp. See on väga oluline, et panna alus elukestvatele õppele, haridusalasele edule ja sotsiaalsele kaasatusele ning märkimisväärselt vähendada ebavõrdsust. Vastavalt iga riigi oludele on vaja teha suuremaid jõupingutusi, et parandada alushariduse ja lapsehoiu kvaliteeti, kättesaadavust ja taskukohasust kõigi laste, eelkõige haavatavas olukorras olevate laste jaoks;

15. muude tegurite hulgas võib **vaesus** süvendada selliseid tegureid nagu hooletussejätmine, vägivald, sotsiaalne tõrjutus, füüsiline ja vaimne tervis, juurdepääs teenustele ning piiratud juurdepääs kaitse- ja toetusmehhanismidele;
16. **vaesuses elavatel lastel on endiselt suurema tõenäosusega takistusi juurdepääsul nende heaoluks olulistele teenustele**, sealhulgas alusharidusele ja lapsehoiule, samuti väikelaste oskuste arendamisele, kaasavale haridusele ja koolitusele, teabele, koolipõhisele tegevusele, kättesaadavale tervishoiule, sealhulgas vaimse tervise puhul, tervislikule toitumisele, kehalisele aktiivsusele ja korralikule eluasemele ning õppekavavälisele või vaba aja tegevusele. Need tõkked võivad avalduda tüdrukute ja poiste puhul erinevalt, sõltuvalt nende individuaalsest olukorrast, vanusest ja elukeskkonnast, ning sageli süvendavad neid piirkondlikud erinevused, eelkõige lõhe teenuste kättesaadavuses, juurdepääsetavuses ja kvaliteedis linna- ja maapiirkondade vahel. Kui laste elu algab ebasoodsamates tingimustes, võib sellel olla pikaajaline mõju nende arengule ja tulevikuväljavaadetele. Ebasoodsate tingimuste edasikandumine lapsepõlvest täiskasvanuikka tekitab ühiskonnale kulusid. ELis keskmiselt väheneb SKP selle tõttu hinnanguliselt 3,4% võrra aastas³. Ebasoodsate tingimuste kõrvaldamine varasest east on kulutõhus investering, mis aitab kaasa mitte ainult laste kaasamisele, kognitiivsele arengule ja heaolule, nende parematele sotsiaal-majanduslikele tulemustele ja sotsiaalsele liikuvusele täiskasvanuna, vaid ka majandusele ja ühiskonnale tervikuna;

³ [*The economic costs of childhood socio-economic disadvantage in European OECD countries \(ing k\)*](#) (Laste sotsiaal-majanduslikult ebasoodsa olukorra maksumus Euroopa OECD riikides), OECD.

17. perekondade heaolu pakub lastele stabiilsust ja tuge, pannes aluse isiklikule arengule. Perekonnad on vastupanuvõime suurendamisel ja nii lapsi kui ka täiskasvanuid mõjutavate haavatavustega tegelemisel keskse tähtsusega. Neil on oluline roll toimetulekustrateegiatega väljatöötamisel ja laste tervisliku arengu toetamisel, millega tuleks tegeleda varakult, pöörates erilist tähelepanu lapse kõige varasematele etappidele. Ohustatud laste puhul tuleks perekonnast eraldamist kaaluda üksnes viimase abinõuna, kui see teenib lapse parimaid huve, ning pärast asjakohase toe pakkumist. Horisontaalne lähenemisviis lastekaitsele nõuab sobiva pere- ja kogukonnapõhise hoolduse kättesaadavust, tagades, et alternatiivne hoolduskorraldus kindlustab laste heaolu jaoks stabiilsuse, järjepidevuse ja kaitse.

Lisaks tuleks tõhusas vaesusevastases poliitikas leibkondade vajaduste suhtes rakendada terviklikku ja valdkondadeülest lähenemisviisi, tunnistades aja, hoolduse, sissetuleku ja tööhõivega seotud konkureerivat survet, mis sageli ohustab väikese sissetulekuga perede stabiilsust ja heaolu, ning võttes arvesse üksikvanemaga leibkondade erivajadusi, kus vaesusrisk on suurem. Neid probleeme süvendavad veelgi demograafilised muutused ning rohe- ja digipööre, püsiv sooline lõhe sissetulekus ja karjäärivõimalustes, samuti sotsiaalkaitse- ja pensionisüsteemide kestlikkus. Poliitika, mis toetab perekondi kohanemisel muutuvate tööturgudega ja oskustele seatavate uute nõudmistega ning muutuvate hoolduskohustustega, aitab kaasa laste heaolu ja võrdsete võimaluste kaitsmisele,

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU

KUTSUB LIIKMESRIIKE ÜLES kooskõlas oma pädevusega ja riikide olusid arvesse võttes

18. **edendada laste heaolu, tugevdades majanduslikku vastupanuvõimet.** Nagu on rõhutatud Draghi aruandes ELi konkurentsivõime kohta, sõltuvad Euroopa tugevus ja pikaajaline heaolu muu hulgas kaasatusest ja õiglusest. Lastesse investeerimine on seega mitte ainult sotsiaalne kohustus, vaid ka strateegiline investering Euroopa tulevase konkurentsivõimesse, stabiilsusse ja ühtekuuluvusse;
19. **kiirendama edusamme ELi 2030. aasta vaesuse vähendamise eesmärgi** ja asjakohasel juhul laste vaesuse vähendamise eesmärgi saavutamisel, pidades samal ajal silmas, kui tähtsad on juurdepääs olulistele, taskukohastele, kaasavatele ja kvaliteetsetele teenustele, vanemate sooliselt tasakaalustatud osalemine tööturul ning sissetulekutoetus ja sotsiaalabi, mis on vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohu vähendamiseks võetavate aktiivse kaasamise poliitikameetmete põhikomponendid;
20. **tugevdama** sõltuvalt iga konkreetse riigi probleemidest **Euroopa lastegarantii loomist käsitleva nõukogu soovitusel rakendamist**; selle soovitusel luuakse toetav poliitikaraamistik laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks ning edendatakse võrdseid võimalusi abivajavate laste ja nende perekondade heaoluks. Suurt rõhku tuleks panna allesjäänud puuduste kõrvaldamisele kooskõlas riiklike tegevuskavade ja riiklike eduaruannetega, rakendades asjakohaseid investeringuid ja reforme. Liikmesriigid peaksid vajaduse korral suurendama koostööd ELi vahenditega, sealhulgas ELi fondide kasutamise, ning edendama tasakaalustatumat territoriaalset katvust lastele mitmekesiste teenuste osutamisel;

21. aktiivse kaasamise tagamiseks **jätkama piisavat miinimumsissetulekut käsitleva nõukogu soovitusel rakendamist**. See kujutab endast raamistikku, mille eesmärk on tagada piisava sissetulekutoetuse ja mitterahaliste hüvitiste abil tugevad sotsiaalsed turvavõrgud, et tagada inimväärne elu, säilitades samal ajal töövõimeliste inimeste jaoks stiimulid tööturule (taas)integreerumiseks ja tööturule jäämiseks;
22. **selleks, et parandada perekondade ja laste elukeskkonda ja tingimusi ning edendada kaasavaid kogukondi**, mis põhinevad sotsiaalsel ühtekuuluvusel, sisukal suhtlusel ja võrdsetel võimalustel, julgustatakse liikmesriike toetama seda, et nii sise- kui ka välisruumid võiksid olla kavandatud nii, et need edendaksid kõikide laste, sealhulgas haavatavas olukorras olevate laste võimalusi jõudsalt areneda ja saavutada oma täielik potentsiaal, aidates kaasa kaasava, õiglase, vastupanuvõimelise ja demokraatliku ühiskonna loomisele;
23. **andma lastele kogu ELis oskused**, eelkõige põhi- ja digioskused, mida nad vajavad selleks, et olla edukad koolis ning era- ja tööelus;
24. **tugevdama laste aktiivset osalemist poliitikakujundamises nende elu mõjutavates küsimustes** selliste vahendite abil nagu ELi laste osalusplatvorm või muud eakohased struktureeritud mehhanismid, mis võimaldavad erineva sotsiaal-majandusliku taustaga ja igas olukorras elavate laste, sealhulgas haavatavas olukorras olevate laste turvalist, kaasavat, takistamatut ja sisulist osalemist poliitikakujundamises. Nende mehhanismidega tagatakse, et laste seisukohad kujundavad poliitikameetmeid, millega edendatakse nende heaolu ja võrdseid võimalusi kogu liidus, ja et lapsed on teadlikud nendest meetmetest;

25. **tagama integreeritud lähenemisviisi laste heaolule kõigis asjaomastes poliitikavaldkondades ja kõigil valitsemistasanditel**, pöörates erilist tähelepanu haavatavas olukorras olevatele lastele ja nende perekondadele. See hõlmab jõupingutusi integreerida kõigi laste heaolu⁴ poliitikakujundamisse ning edendada paremat koordineerimist eri sektorite poliitika, programmide, teenuste⁵ ja muude toetusmeetmete vahel. Laste heaolu ja areng peaks hõlmama ka võimalusi spordi-, kultuuri- ja vabaajategevusteks. Integreeritud lähenemisviisi on võimalik saavutada, tugevdades Euroopa lastegarantii juhtimist ja andes riiklikele lastegarantii koordinaatoritele piisavad vahendid ja volitused, mis võimaldavad integreeritud poliitikat tõhusalt rakendada, ning edendades integreeritud juhtimismehhanisme, mis tugevdavad sidusrühmade vahelist koostööd, loomata täiendavaid aruandlus- või järelevalvenõudeid kooskõlas lihtsustamisvajadusega. Tähelepanu tuleks pöörata ka integreeritud lastekaitstesüsteemide tugevdamisele, et ennetada igasugust vägivalda ja selle vastu võidelda⁶;
26. **rahastama piisavalt poliitikameetmeid, millega toetatakse laste ja nende perekondade, eelkõige kõige haavatavamate laste ja nende perekondade heaolu, sealhulgas kasutades ära ELi rahastamise pakutavaid võimalusi**. Liikmesriigid peaksid vastavalt oma riigi oludele eraldama piisavad summad laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks. Euroopa sotsiaalse mudeli säilitamiseks ja tugevdamiseks on oluline tagada, et laste heaolule pööratakse jätkuvalt piisavalt tähelepanu ja et selleks eraldatakse piisavalt vahendeid,

⁴ Ilma lapse või tema vanemate või eestkostjate diskrimineerimiseta mis tahes alusel, näiteks soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puute, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu.

⁵ Sellised platvormid nagu URBACT, maaelupakti kogukonnaplatvorm, Euroopa linnaarengu algatus ja ELi linnade tegevuskava temaatilised partnerlused ning ELi linnapoliitika tegevuskavas sisalduvad platvormid võivad toetada kohalikke omavalitsusi üksteiselt laste heaolu poliitika küsimustes õppimisel.

⁶ Komisjoni soovitus integreeritud lastekaitstesüsteemide arendamise ja tugevdamise kohta lapse parimates huvides (aprill 2024).

KUTSUB EUROOPA KOMISJONI ÜLES

27. **tugevdama toetust liikmesriikidele laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemisel ning Euroopa lastegarantii rakendamisel**, sealhulgas toetades laste vaesust käsitlevate projektide rahastamist ning edendades veelgi vastastikust õppimist ja heade tavade vahetamist koostöös lastegarantii koordinaatorite, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja muude sidusrühmadega, võttes arvesse teatavate piirkondade eripära, et suurendada abivajavate laste heaolu; jätkama kooskõlas alushariduse ja lapsehoiu ELi kvaliteediraamistiku ja Barcelona eesmärkidega liikmesriikide toetamist investeerimisel kättesaadavatesse, kaasavatesse, taskukohastesse ja kvaliteetsetesse alusharidus- ja lapsehoiuteenustesse, pöörates erilist tähelepanu haavatavas olukorras olevatele lastele;
28. **jätkama liikmesriikide toetamist, sealhulgas sotsiaalkaitsekomitee kaudu**, andmete kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamisel, sealhulgas soo, vanuse ja muude asjakohaste tegurite alusel eristatud andmete kogumise ja kasutamise kaudu, et teha paremini kindlaks ebavõrdsus ja toetada tõenditel põhinevat poliitikakujundamist, jälgida laste heaolu ja Euroopa lastegarantii rakendamist; uurima viise, kuidas tõhustada lastega seotud reformide ja investeeringute pikaajalise mõju hindamist, tagamaks, et kõigil lastel on võrdsed võimalused areneda ja saavutada oma täielik potentsiaal;

29. **edendama algatusi ja meetmeid, millega tugevdatakse turvalist, kaasavat, juurdepääsetavat, eakohast ja võimestavat digikeskkonda kõigi laste jaoks** kooskõlas laste heaolu internetis käsitlevate põhimõtetega ja võideldes digilõhe vastu, sealhulgas kaasates koole tehnoloogia kasutamise alase teadlikkuse suurendamisse; rõhutama, kui oluline on tagada veebiturvalisus, kaitsta lapsi kübervägivalla, ärakasutamise ning ebaseadusliku ja kahjuliku sisu eest, edendades samal ajal nende digikirjaoskust ja meediapädevust, vastupanuvõimet, nende oskust kasutada tehisintellekti asjakohaselt ning nende osalemist nende vanusele ja küpsusele vastavas digiõppes; pöörama eelkõige tähelepanu soolisele kübervägivallale, tunnistades, et see mõjutab ebaproportsionaalselt tüdrukuid, teadvustades samal ajal, et ka poisid võivad kahjuliku veebisisuga kokku puutuda; soodustama terviklike ELi meetmete rakendamist, edendama teadlikkuse suurendamist, laste, noorukite, vanemate ja spetsialistide koolitust ning koostööd asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioonidega, tagamaks, et rohe- ja digipöördega toetatakse laste õigusi, turvalisust, heaolu ja igakülgselt arengut nii internetis kui ka väljaspool seda;
30. **töötama koostöös liikmesriikide ja asjaomaste sidusrühmadega välja tervikliku lähenemisviisi selle kohta, kuidas hädaolukorras tegutseda**, tagades, et hädaolukordadele reageerimisel võetakse arvesse lapsi, ning tagades, et kõik meetmed on kohandatud kõigi laste erivajadustele ja nendega kaitstakse laste parimaid huve. See peaks hõlmama igat liiki kriise, sealhulgas loodusõnnetused ja inimtegevusest tingitud katastroofid, tervisealased hädaolukorrad, relvakonfliktid, kliimamuutused ja humanitaarkriisid, ning tagama, et jätkuvalt oleksid kättesaadavad esmatähtsad teenused, sealhulgas lastekaitse, kaitse vägivalla, sealhulgas soolise vägivalla eest, turvalise evakueerimise ja perekonna taasühinemise menetlused, lapsi arvestav riskiteavitust ning varajase hoiatamise ja koordineerimise meetmed, tugevdades seeläbi liidu pühendumust kaitsta laste õigusi ja heaolu igas olukorras.

Kasutatud dokumendid

1. ELi institutsioonidevahelised dokumendid

Euroopa sotsiaalõiguste sammas

2. ELi õigusaktid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/93/EL, mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust

Direktiiv (EL) 2024/1385, mis käsitleb naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist

3. Euroopa Liidu Nõukogu

Nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitus (EL), millega luuakse Euroopa lastegarantii

Nõukogu 8. detsembri 2022. aasta soovitus, mis käsitleb alusharidust ja lapsehoiu: Barcelona eesmärgid 2030. aastaks

Nõukogu järeldused ELi lapse õiguste strateegia kohta (2022)

Nõukogu järeldused lapsi, noori ja laste õigusi käsitlevate Euroopa ja rahvusvaheliste poliitiliste tegevuskavade kohta (2024)

Nõukogu 27. mai 2025. aasta järeldused laste ja noorukite vaimse tervise edendamise ja kaitsmise kohta digiajastul

Nõukogu 28. novembri 2022. aasta soovitus, mis käsitleb õpiedu saavutamise teid

Nõukogu 21. mai 2025. aasta järeldused kaasavate ja õppijakesksete tavade kohta alushariduses ja lapsehoius ning koolihariduses

4. Euroopa Parlament

Resolutsioon „Lapsed esikohal – lastegarantii tugevdamine kaks aastat pärast selle kasutuselevõttu“ (2023)

5. Euroopa Komisjon

ELi lapse õiguste strateegia (2021)

Komisjoni soovitus „Investeerides lastesse, aitame neil välja rabeleda ebasoodsate olude ringist“ (2013)

Komisjoni soovitus integreeritud lastekaitse-süsteemide arendamise ja tugevdamise kohta lapse huvides (2024)

Euroopa tööhõivealased ja sotsiaalsed arengud (2025)

ELi kriisivalmiduse strateegia uute ohtude ja kriiside ennetamiseks ja neile reageerimiseks (2025)

6. Eurostat

Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevad lapsed

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Children_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion

7. [Regioonide Komitee

Laste heaolu ja lapsetoetused – ELi liikmesriikide lastetoetuste süsteemide ülevaade]⁷

8. Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Sihtasutus (Eurofound)

[Laste heaks töötamine on oluline: ülevaade teenuste osutamisest ja töajõust Euroopas \(2025\)](#)

9. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

[Lapse õiguste konventsioon \(1989\)](#)

[Puuetega inimeste õiguste konventsioon \(2006\)](#)

[Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development](#) (Kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 „Muudame oma maailma“) (2015)

[Kestliku arengu eesmärgid \(2015\)](#)

[The State of the World's Children, Ending child poverty: Our shared imperative](#) (Laste olukord maailmas, laste vaesuse kaotamine: meie ühine kohustus), UNICEF (2025)

⁷ Regioonide Komitee võtab oma arvamuse vastu eeldatavasti 5. märtsil 2026.

10. Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD)

Doing Better for Children (Laste heaolu parandamine) (2009)

The economic costs of childhood socio-economic disadvantage in European OECD countries (Laste sotsiaal-majanduslikult ebasoodsa olukorra maksumus Euroopa OECD riikides) (2022)

Treating all children equally? (Kas tagatud on kõigi laste võrdne kohtlemine?) (2020)

11. Teadusartikkel

Clair, A. *Housing: an under-explored influence on children's well-being and becoming*. (Elamistingimuste väheuuritud mõju laste heaolule ja arengule), *Child Indicators Research*, Volume 12, lk 609–626 (2019)

12. Muud

Eurochild

Eurochildi 2025. aasta juhtaruanne abivajavate laste kohta kogu Euroopas: *Unequal Childhoods: Rights on paper should be rights in practice* (Ebavõrdsed lapsepõlved: õigused paberil peaksid olema õigused ka praktikas)

[Unequal-Childhoods-Rights-on-paper-should-be-rights-in-practice.pdf](#)

CHILDREN FIRST

Pilootvaatluskeskus www.childrenfirstcy.com

The families in households typology: searching for families in social surveys (Perekonnad kodumajapidamiste tüpoloogias: perekondade otsing sotsiaaluuringutes) (2025)

COFACE

Roadmap for boosting the rights and resilience of European families (2025) rEUsilience (Tegevuskava Euroopa perede õiguste ja vastupanuvõime suurendamiseks (2025) rEUsilience)

Child Compass 2030: Shaping a healthy society, environment and economy fit for children, COFACE Families Europe (Lastele sobiva terve ühiskonna, keskkonna ja majanduse kujundamine)

Paving the way for a disability-inclusive Child Guarantee, COFACE Families Europe (Puuetega lapsi kaasava lastegarantii ettevalmistamine)

Report of the European Observatory on Family Policy: Towards greater family policy integration across Europe, COFACE Families Europe (Euroopa perepoliitika vaatluskeskuse aruanne: perepoliitika suurema integratsiooni suunas kogu Euroopas) (2023)

Key findings: the role of prevention systems for implementing the European Child Guarantee, COFACE Families Europe (Peamised järeldused: ennetussüsteemide roll Euroopa lastegarantii rakendamisel) (2024)

Factsheet on Childcare gap in the European Union, COFACE Families Europe (Teabeleht lapsehoiuteenuste lõhe kohta Euroopa Liidus)

Organisatsioon Save the Children (Päästke lapsed)

Child Poverty: The Cost Europe Cannot Afford (Laste vaesus: kahju, mida Euroopa ei saa endale lubada) (2025)

Fighting Child Poverty in Europe: A call to action for EU policymakers (Võitlus laste vaesuse vastu Euroopas: üleskutse ELi poliitikakujundajatele) (2024)

Investing in Childhood: Charting a path to end child poverty across Europe (Lastesse investeerimine: kuidas teha lõpp laste vaesusele kogu Euroopas) (2024)

Guaranteeing Children's Future: How COVID-19, cost-of-living and climate crises affect children in poverty and what governments in Europe need to do (Laste tuleviku tagamine: kuidas COVID-19, elukallidus ja kliimakriisid mõjutavad vaesuses elavaid lapsi ja mida Euroopa valitsused peavad tegema) (2023)
